

SZOKOTT-E ŐSZ LENNI PARAGUAYBAN? (VIII.)

(*Regény, befejező rész*)

BRASNYÓ ISTVÁN

„...S a konstantinápolyi aranykapu után
vasszárnyával megcsapdosta nyomorult
Velence tetőit...”

(Vághelyi Péter Pál: *Botond*)

Írva a nehéz szavakat, levelet igyekeztem megfogalmazni, de sehogyan sem állt össze úgy, miként én szerettem volna, pedig ördögi módra forgattam szótárt és nyelvmestert a letűzdelt kék csomagolópapírral borított asztal mellett, amelyre gondolkodás közben pikáns ábrázatokat vettem oda, rajzolva rájuk kunkori szakállat, akár a pinaszőr, ami végül is felzaklatott, lecsaptam a tollszárat, és kilöttyintettem a tintát, úgyhogy borongós, még kékebb ér futott végig a kék papíron, és azt sem tudtam, mi a fenével itathatnám fel hirtelenében, mosogatórongyért visítottam, de itt a főzés nem volt engedélyezve, pedig mennyi minden szart összefőzhettem volna; azután váratlan mentőötletként a tintát mégis levezettem a tejesüvegbe, ami meg visszamaradt, hagytam, majd csak megszárad — rövid idő alatt sikerült valóságos disznóólat varázsolnom a pedáns emberek fészkeből, „Jeder muss einmal / Sein Vaterland besingen / Sein Nest beschmutzen / Auch ich” — kántáltam hangosan németül, de erre sem találtam hirtelenében anyanyelvi szavakat, mert valahogy mindig más lett volna az értelem a valóságban, mint az eszemben volt, hát ennyiben különbözne az eszem vagy ami benne van a valóságtól, vagy a valóság különbözik ily nagy mértékben a fejemtől — ezen akartam volna épp töprengeni, amikor is megint rajtam ütött az az illatár, s miközben ismét mélyeket lélegeztem belőle, kénytelen voltam arra gondolni,

hogy ez talán német szóra jár, a szalmiákszesz vagy mit tudom én, micsoda, amennyit én ebből magamba tudtam szívni ily rövid idő alatt, amit nem szívtak el előlem a szuvas bútorok, nem emésztett meg a doh és nem őrlött meg a csupasz villanykörte fénye — mivé? idegen lélegzetté, ami beszítálta a hajamat, hogy minduntalan vakaróznom kellett, viszont a hajmosásra nem mertem volna magamat rászánni, csak a szememet mennyi ideig csukva kellett volna akkor tartanom, s mi minden játszódhatna le annyi idő alatt a tudtomon kívül, miközben én szinte vakon tapogatóznék: hát erre nem volt bátorságom áldozni az időmből, inkább két könyökömet a fülem magasságában széttárva csupáltam szerencsétlen fürtjeimet, és igyekeztem megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy hamarosan kopaszra nyíratkozom, miként valami öreg seggfej, vagy ahogyan az egészen kis gyerekeket szokták nyíratni az utcák alsó házaiban, amelyeket már a mezők, a tágasság illata verdes, de én most emez felé, a másféle illat felé fordultam, mákony, jutott eszembe a szó, vagy áfium, még régebből, de ez inkább valami mesterséges habzás volt, színek, fénytörés, nem tudom, mi, magamnak kellett volna szót csinálnom rá, de nem tudtam, csak a német mondókát, az meg nem ugyanazt fejezte ki, amit én szerettem volna, hogy kifejezzen, és akkor eloltottam a lámpát, várakoztam egy ideig a homályban (a nappalnak még nyoma sem volt), a sikerületlen levelemet viszont még nem adhattam postára, egyáltalán postára adhatom-e valaha, egyszóval meg tudom-e úgy írni, amilyen formában az eszményi levél fogalmazása sorvasztotta az agyamat, és semmi kétségem sem volt afelől, hogy nem, sohasem fog az nekem sikerülni, Ulm a. d. Donauba szándékoztam levelet küldeni, és azért is motyogtam hozzá németül, osztrákul vagy mit tudom én, hogyan, mintha valami emlék fűzött volna Ulm a. d. Donauhoz, az illattal összefüggő vagy teljesen illat nélküli — hát ennyi kétség zaklatott már kora reggel, vagy reggel volt-e ez, esetleg csupán a hő fénye támadt fel ismét, poláris fény mutatta magát, micsoda irdatlan magasságban kellett ennek a hősapka felett állania, a fokról fokra kitaruló legyezőnek, amely illatot vert az orromba, csapdosta viszketetéstől lobogó hajamat, mintha lángba kellene kapkodnom, vagyis én úgy képzeltem, hogy lángba kapkodok a lepedéktől pikkelyes ujjaimmal, hogy körmöm helyett hamarosan karom nő, gyíkkezem és -lábam lesz, a poláris fény pedig tollbokrétáját csapodossa fejemhez, ezt az illatot leheli a képeembe, amelytől inkább az émelygés kerülgetett, mint bármi

más, valami rémséges, búval baszott keserűség, nos, alighanem végleg elveszítettem a türelmemet vagy az alkalmazkodóképességemet, ezt most végre nekem kellett eldöntennem, hogy melyiket, vagy egyszerűen egy hajhálóba zsúfolva fogják elvinni a csontjaimat, bár kétlem, mert abba mindössze a fejem ha beleférne, mint afféle értéktelen és hajlíthatatlan egyedé, amennyiben nem a parókás Ulm a. d. Donau-i fejemet vesszük mértéknek, mert amikor merőben más helyzet alakul ki: az a fejem akár egy szoboré, szilárd, és rizsportól ezüstlik, mintha korai őszülés ütött volna rajtam, és ott áll közszemlére kitéve, már lenyakazottan, a székesegyház pilléréen, s nem is lenne oly egyszerű véghezvinni a mozgását, főként nem holmi harisnyaszárban; a hajhálós pocoknak ugyanis, az az érzésem, nyoma veszett már egy ideje, mert pirkadat-tájt csak megkerült az állítólagos felesége, s amikor láttam a két lapátnyélként görbe és nem is vastagabb, fekete szőrös lábán elősettenkedni az éjszakából, nyomban elhittem, hogy valóban a feleségéről van szó, és akin minden érdekesnek mondható valóban az, hogy megcsalja a hajhálóst, a pirosított szájával csalja, meg a beesett szemével, a sovány orrával vagy amivel csak éri, a kezével talán, amelyet immáron a hajhálós szorongatott, mindezzel megcsalja minden pillanatban, s ami a felhúzott szoknyája alatt történik esetleg időnként, az már nem is a hajhálósnak, hanem neki magának szól, azzal bizonyára önmagát ámítja, a lapos, fehér fenekét, amikor birizgálják — végeredményben mennyi olyan ember van a földkerekségen, akihez nem illik sem a szeretkezés, sem a szerelem, mert ellentétes neműek önmagukkal vagy egyáltalán nincs nemük, mert valószínűleg nem tudnak dönteni, hogy mik akarnak lenni, és ez a továbbiakban már nem a szervezetükön múlik, az pusztán engedelmeskedik és teljesíti elképzelt vágyait; és ez már végeredményben túl sok volt nekem az Ulm/Donauba írandó levelem előtt, ami azután végtelenül el is komplikálódott, akárcsak én magam is ahogy elkompikálódttam az idők folyamán, milyen lettem végül is vagy milyen vagyok ebben a korai, poláris fényszövevényben, mely delejnek leszek hajlandó engedelmeskedni végül is, egyáltalán nem a nememet, hanem sokkalta inkább a minőségemet tekintve, hogy fenn tudok-e maradni tiszta formában, mindegy, milyen alakban, talán épp az lenne a legjobb, ha ilyesmi netán lehetséges: egészen amorfnak lenni, mintha teljesen darabokra zúznám az ulmi székesegyházra kitett kőfejemet, s levelem bizonyára ezt is célozta volna, amennyiben összejön.

Ám ismételten csak az az illat jött össze, végül is ebben kellett megállapodnom vagy belenyugodnom a meglétébe, sanyarú, szinte homorúnak tűnő arcom bizonyára ott tükröződött abban az elrejtett folyadékban, amely sötét helyen akár valami ingerre megremegő felszínnel igyekezett ellenállni annak, hogy képmásom egészen belemerüljön, és kanálként tartósan merjen belőle, kiemelje mélyéről az illat céltalanságát, és lekösse talán az elefántok dobajára riadozó felszínét: ezzel voltam megszállva egészen addig, amíg váratlan fény nem csapott a szemembe, a kinti halotthalvány vibrálás után egyszeriben erősnek ható, úgyszólván tenyeremmel be kellett árnyékolnom a szememet, amíg átáll egyik fényről a másikra, a valóságról áthangolódik a valóságra.

— Julius — szólalt meg Sík úr —, nem kérne egy csésze kávé? Nem gondoltam, hogy ébren van.

— Talán csakugyan aludnom kellene — mondtam. — Egyszerűen nem jön álom a szememre.

— Ült maga már börtönben? — kérdezte váratlanul Sík úr.

— Még nem. De ahol eddig megfordultam, és volt börtön, mindig megnéztem magamnak. Az első dolgom volt valahányszor a nagyobb helyeken megnézni a börtönt.

— Nagyon gyakorlottan takargatja a szemét a világosság elől. Mintha sűrűn gyújtogattak volna valamikor villanyt magára. Nem haragszik rám, hogy őszinte voltam?

— Nem, de sehogyan sem megy a fejembe a gyanakvása.

— Ha netán zavarja, felejtse el. Kér kávé? Épp most főztem — mondtam Sík úr. A cipője valóban nagyon tiszta volt.

— Igen. Hogyne, kérek egy csészével.

— Úgy hallottam, németül énekelt valamit.

— Én is úgy gondolom, hogy németül volt.

— Jól beszél németül?

— Áh, nem. Sőt azt hiszem, egyáltalán nem beszélek.

— Akkor miért énekel németül?

— Nem állítanám határozottan, hogy énekeltem. Inkább csak egy mondókafélét deklamáltam.

— Jó az, ha nyelveket tud az ember.

— Én is mindig szerettem volna nyelveket beszélni.

— És mi az, amit deklamált?

— Az, hogy mindenkinek kell dalolnia egyszer a hazájáról, bele kell rondítania a fészkébe, akárcsak nekem.

— Érdekes. És pontosan ezt jelenti? Én ugyanis nem értek németül.

— Úgy nagyjából — mondtam. Érdekesnek találtam, hogy ilyen okos ember, és nem ért németül. — Valahol láthattam, és megragadt a fejemben. Sok minden megragad első látásra is az ember fejében. Azt a fáradságot már nem vettem volna magamnak, hogy megtanuljam.

— Igen, a kávé — mondta. — Majdnem megfeledkeztem róla. Leoltsam a villanyt?

— Ne, még nem világosodott ki egészen. Vagy ahogy jónak látja.

— De akkor nem fog énekelni a sötétben, ahogyan általában a rabok szoktak.

— Az imént mondtam, hogy szó sem volt éneklésről, sem börtönről. Bár valóban ott is megtanulhat ezt-azt az ember.

Ulm a. d. Donau — gondoltam. Mit jelenthetne ez a név egy ilyen embernek? Vagy csupán a titkok fürkészésével foglalkozik, ám nem látja odakinn a legnagyobb titkot, ezt a váratlan és tartós derengést, amely mint Grönland homloka, vagy irdatlan, levegőn át közeleghő jéghegy visszfénye.

— És maga mihez ért a leginkább?

— Értek egy s másához, vagy talán nem is értek hozzá annyira, mint én gondolnám.

— Konkrétan mihez szeretne érteni? De elhűl megint a kávé, mindjárt hozom.

Úgy éreztem, időt hagy arra, találjam ki, mihez szeretnék érteni.

Elképzeltem abban a szűkös, baszott konyhában, ahogy kiönteti magának a kávé azzal a nőnemű árnyékkal vagy a lapátnyél lábú feleséggel, ha megkerült azóta és kéznél van; ez a szívósan akaratoskodó ember, Sík úr.

Mire visszaért, a tintafolyás úgy-ahogy felszáradt az asztalon, ahová letette a kávé.

— Itt nemrég még csipketerítő volt — mondta, és arra vigyázott, hogy be ne tintázza a kezét.

— Igen, de ily rövid idő alatt nem ismerhette ki az én természetemet. Rossz szokásaim vannak.

— Szóval, mondjuk szilajnak.

— Igen, azt hiszem.

A kávé rossz volt, émelyítően édes, savanyú utóízt hagyott maga után.

— Csak a maga kedvéért iszom — mondtam. — Hogy volt annyira kedves, és behozta.

— A jó modora — jegyezte meg. — A fene a maga jó modorát. Meg egyáltalán a maga jó dolgát.

— Ha így beszél, eszem ágában sincs meginni.

— Mi a fenét akar maga itt, ebben a rozsdaverte szobában? Semmi más elképzelése sincs azonkívül, hogy itt üsse agyon az időt? Ide figyeljen, Julius, maga egy ocsmány alak.

— Nem fogom hagyni, hogy sértegessen — vágtam vissza. Bár valahogy simán mondta mindezt, nem voltam biztos benne, hogy mit akar. Ismét kezdtem belekeveredni valamibe, és kezdtem elveszíteni a sima modorú ulmi fejemet.

— De nem baj — folytatta Sík úr ügyet sem vetve rám. — Majd én megszabadítom az ocsmány vidéki szokásaitól. Akarná, hogy ebben-abban pártfogoljam?

— Nem értem, miben szorulnék pártfogolásra — mondtam. — Van saját kezem és lábam, akárkivel elbánhatok.

— Miért csupán a szerencsétlen helyzetekben akar boldogulni? Kényszeríti magát valaki a szerencsétlenségre?

— Alighanem senki sem kényszeríthetne semmire.

— Valaki csak kényszerítette, ha itt van.

— Önszántamból kerültem ide.

Fogta a kávéscsészéjét és kiment. Ezt utáltam a legjobban, ha valami velem kapcsolatosat firtatnak. Különbösen is tanácstalan voltam, és ez még inkább tanácstalanná tett.

— Kurvára idegesít maga engem — mondtam neki, amikor visszajött. Az egész embernek olyan színe volt, akár a lópokrócnak, valami meghatározhatatlan sötétszürke, egészen a feje búbjáig ilyen sötétszürke volt. — Tulajdonképpen nem szeretnék magával osztani ezen a szobán. Másik szállás után fogok nézni.

— Ahhoz előbb fel kellene öltöznie. Ilyen borostásan szóra sem fogják méltatni sehol, Julius. Nem kér egy borotvát?

— Most meg miféle borotvát, hallja-e?

— Még csak be sem kell szappanoznia magát.

— De a bajuszomat mindenesetre meghagynám. Csak addig számítottam különben is borostás maradni, amíg eléggé ki nem serked a bajuszom.

— És most már elégedett vele? — dobolt az asztalon az ujjai-val. Hogy lehet valakinek ilyen szürke bőre, gondoltam.

— Nem mondhatnám. De nincs kedvem borbélyhoz menni sem most, sem később.

— Jöjjön, legalább néze meg a borotvát. Nagyon érdekes.

A borotva szürke volt, és nagyon jól illett az arcához. Kulccsal kellett felhúzni, akár a kongató óráét, és valóban sebesen borotvált. A hajamat azonban továbbra is izgatta a világosság.

— Na, mit szól? — kérdezte, amikor lejárt a borotvája.

— Prima — mondtam. — Ezt csak az olyan prima alakok találhatják ki, amilyen maga. Ugyanolyan alakok találják ki ugyanolyan alakoknak, hogy időt takarítsanak meg.

Kifújta a borotva belsejéből az ocsmány és undorító szakállamat, mintha a szű őrleménye lenne, és a borotvát kulcstul együtt a dobozába tette. Ő maga nem borotválkozott, frissen volt borotválva.

— Csak a végső esetre tartogatom. Mindig kiveri a zümmögése az álmat a szememből.

— Akkor ma már nem fog elaludni?

— Nem azért mondtam. Vagyis nem azt akartam mondani. Ne vegye úgy, hogy felrovom ezt magának.

Ennyire udvarias lett hirtelen, így megváltozott a hangulata. Ki tud ezeken elmenni? — ezt fontolgattam, ha már ide csöppentem, mondhatnám, akaratomon kívül.

— Kér arcszeszt is? — folytatta az udvariaskodást.

— Nem kérek, épp jó lesz így — simítottam végig az arcomat.

— Alaposan levitte a pikkelyeket a bőrről.

— A kés még alaposabb munkát végezne. Különben késsel szokott borotválkozni?

— Nem — mondtam. — Nem tudnám kellőképpen megélesíteni, és akkor szagat, meg összevagdossa vele magát az ember.

— Gyakran megvágta már magát?

— Nem, csupán néhányszor, amikor késsel próbálkoztam. De borbély még sohasem vágott meg a késével.

— Akkor tanulékony bőr van a képén.

— Azt meghiszem.

— Jó lesz magával vigyázni.

— Sohasem árt, ha elővigyázatos az ember.

Mereven nézett a képembe, felvetett fejjel, ahogyan egy ponty nézne az akváriumból.

— Alighanem sikerül magát rendbeszednem.

— Azt azért kétlem — mondtam.

— Nem volna hajlandó felöltözni?
 — Végeredményben felöltözhetek. Ha ez számít valamennyit. Bár nem látom különösebb értelmét.

— Nem gondolta meg magát? Nem kér mégsem arcszeszt?

— Füttyülök az arcszeszére. A borotvájára sem volt szükségem. Az egész most lent ketyeg valahol a hasamban.

— Képzeldök. De valóban helyesen határozott, hogy bajuszt fog növeszteni.

— Talán csak a bajuszmom tetszik magának?

— Hát elsősorban a bajusza. Az tetszik. De a pofája, ahogyan kivehette a szavaimból, nem tetszik annyira.

Valami hanyag tartásban ült a széken, a kezét maga mögött lógatta a szék karfáján, akár valami elfáradt szárnyat. Hihetetlenül hajlékonynak látszott.

— Bosszantó az, ahogy kifordítja helyükből a tagjait — mondtam végül. — Mintha valami mutatványt szemlélnék.

— Ah, mutatványt — húzta a helyére a vállát. — Bár néha kifordított tagokkal többre jut az ember.

Míg ezt fontolgattuk, hogy miként és meddig jut az ember, láttam, hogy a hajhálós egészen közelre dugja viaszfejét az ablak üvegéhez, és néz befelé. Fülét vagy leszorította a hajhálóval, vagy annyira áttetsző volt, hogy nem is látszott; elhanyagolható mennyiség — gondoltam. Az volt az elképzelésem, hogy odacsapom a tejesüveget, és majdcsak lesz valami, talán megrebbe a szeme.

— Az az érzésem, hogy az talán nem is eleven — intett az ablak felé Sík úr. Szemmel láthatóan nem nagyon idegesítette a dolog, az a halotti pofa.

— Hogy nem lenne eleven?

— Azt hiszem, hogy nem.

— A megcsalt férj végül is nem eleven?

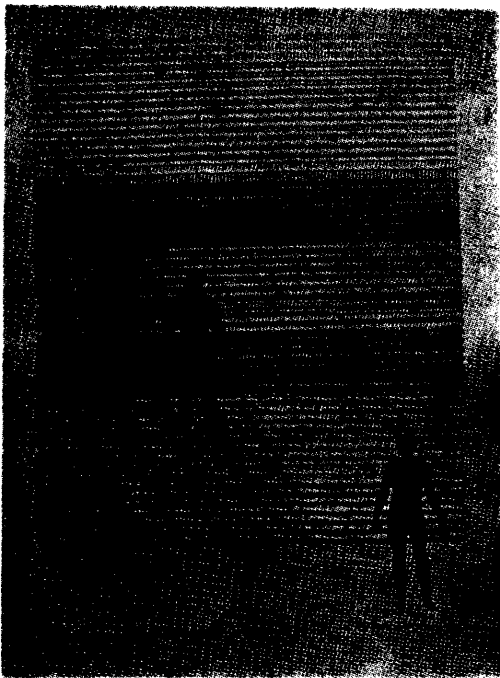
— Annyi biztos, hogy ez nem eleven.

— De pontosan a megcsalt férjet formázza. És végeredményben mégiscsak néz.

— Vannak tévedések is a világon — mondta Sík úr, és kisietett, de előtte még leoltotta a villanyt. Talán azt akarta, hogy újra énekeljek a sötétben.

Mire a szemem megszokta a homályt, az ablakon túli derengésben már nem láttam a hajhálós alakját. Tudtam, ha felöltözök, aligha maradok meg itt, túlságosan mozgalmas volna itt töltenem

a legtöbb szabadtérre tervezett eseményt siralmasan elmosta az Angliában ezúttal szinte szünet nélkül zuhogó eső. Volt ugyan köztük olyan is, amit zárt helyiségben tartottak — egy költői-zenei esemény *Modern Álmodok / Ősi Lidércálmok* címen —, de meg kell mondanom, hogy erre nem az időjárás viszontagságai miatt nem mentem el. Nem tudom pontosan, hogy mi a költészet célja (mindenkinek más, gondolom), de elég nekem lidércnyomásból, ha kinyitom a televíziót és meghallgatom, hogy mi történik a nagyvilágban. Hogy a költői fesztivál „konzervatív” alapokon áll? Lehetséges; de közönségének alighanem több örömet szereztek a „hagyományos” költők, mint a gátlástalanul kísérletezők, a líra művelői, mint a *happeningek* szervezői. Ezzel a banális gondolattal be is fejezem rövid beszámolómat.

L. 101

Magyar Zoltán: Grafika 1., 1985

huzamosabb időt, pontosabban mivel tölteném az időmet — merült fel a parókás Ulm/Donau-i fejemben.

Már virradt, amikor futtában rángatva fel a cipőmet sikerült kijutnom a kapun, szemben a zúrós napkeltevel, éppen úgy éreztem magamat, mintha alulról néznék kifelé a klozet kerek lyukán, és valami rajtaütéstől tartanék, hogy kőrözsa húsos koszorúja poty-tyan valahonnan magasról, ereszről vagy fal tetejéből a fejemre, agyonütve hajamban a lobogást és a viszketést; alaposan megcsal-kozhattam, ez volt az egyetlen, amit így hirtelenében meg tudtam állapítani, más irányt kell vennem vagy fognom, akár valami tágasabb vízfolyásnak, és már futottam is, abba az állítólagos irányba, mintha a házak tetején vagy falára vetülve szaladnék: elegendő volt az egészből.

Egy pincekocsmá kinyitott, a söntésre támaszkodva szeszt kértem, és azzal a szándékkal, hogy magam előtt is tisztázzam, próbáltam megmagyarázni a helyzetet:

— Megvan két napja is, hogy nem aludtam.

— Vannak, akik így jönnek ide — magyarázta a sankos, miközben fehér kötényt kerített maga elé. — Aztán ott a sarokban egy árva ital mellett néha délig is bóbiskolnak.

Fizettem, és a korlátba kapaszkodva napvilágra másztam a lebujból.

— Szép kis hely ez, meg maga is szép kis alak! — kiáltottam vissza odafentről. Végre mintha kijutottam volna a klozetből, és este már zenés helyen voltam.

Egy kör alakú betonlapon párok táncoltak, mindenesetre megjegyeztem magamnak a képet, kék vagy zöld világosságban állt minden, mintha holdfényt utánozna, és a párok fáradhatatlanul táncoltak, dörgölöztek egymáshoz, és ha olykor rövid időre abba hagyták a táncolást, csupán azért tették, hogy igyanak vagy egyenek valamit, majd ismét folytatták, egyáltalán nem unták, pedig már én untam, és unalmamban dohányoztam, arcom előtt szürke köd lebegett.

Ugyanígy ültem egyszer, borospalackok között, nem tudom, hogy ugyanezen a helyen-e, és hosszú ideig tűnődtem valamin, úgyhogy most is ugyanezt a gondolatot szerettem volna felidézni, de akkor két öklömet tudtommal hirtelen a magasba lendítettem, és elkiáltottam magam, mire többen is kiáltozni kezdtek — nos, ezt itt úgysem tudtam volna elérni, mi indíthatta volna meg itt ezeket a táncolókat, hogy szavamra felkiáltsanak, és mily nyelven kiáltot-

tam, ezen is töprengennem kellett, és ez sok időt vett igénybe; elúsztak előlem a táncolók, nem voltam képes visszatartani őket: talán Sík úr képe merült fel előttem egy pillanatra, aki még ide is követhetett, vagy pusztán ugyanolyan véletlenről volt szó, amelyet említett — egyszerűen a csábos bajuszú Sík úr magas hölggyel táncolt, és minden tagja rendesen a helyén volt, vagy a hölgy, utcai nő, nem tudom, úgy igazította, hogy a helyén legyen, és ez így ment egy ideig az ősziestre forduló világitású estében, amíg szem elől nem tévesztettem őket vagy talán végleg eltávoztak, csupán annyit állapíthattam meg, hogy Sík úr nyakkendője, ahogyan én ki tudtam venni, a soha ki nem oldott hurkán zsíros volt, a selyem tükrét árnyék csapta meg, akár egy majdani sötétség embriója, amelynek végtére is a nyúlánk hölgy testében kellett lappangania.

El tudtam képzelni magam a folyamatos, lassú ködösödésben, a kékeszöld fény behomályosodásában, amelyhez most akként szoríthatnám arcomat, hogy hajam mintázatot hagyjon a felszínén ebben a Paraná-nyirkosságban, amely az éjszaka elől szökik fel a levegőbe, és tompítja le a sövények élesre nyesett sarkait — és miféle tekintet kereste a pillantásomat innen, ezt kellett volna még csupán kiderítenem, mielőtt komorra és kékesre árnyalódna a szemem alja, tehát léteznie kellett valami elgondolásnak, amely innen is mozdítani készült, lefelé az árnyékos, homályba vesző lépcsőn, amelyen korábban már minden biztonnal végigmentem, emelgettem csizmás lábamat: itt nyilvánvalóan két történés ömlött egybe, és mindkettőnek részese voltam, tapadt rám, akár a palást, hogy két irányból is sorsszerűen ugyanoda érkezzek, és pusztán a viseletem különbözzön meg némileg a megjelenésem (akkor ugyanis még nem volt bajuszom, ami magabiztosságot adhatott volna), és hogy most szívósan dohányozzam, habár ez pillanatnyi szeszély is lehetett; ha ezekben a pillanatokban sebesen távozásra szánám magamat, a táncosok zenéjével együtt magam is lesodródhatnék valamiféle garaton, behullhatnék abba az időbe, amelyik itt csupán tükröződik, és mindannyian ennek esünk áldozatául, a káprázat ad szárnyakat mindenkinek, amelyekkel a másik, túlsó oldalát paskolja a levegőnek, veri belülről a dobot, miközben az öreg ezüstnemű vagy a világitógáz szagát érezni, vagy valami fertőtlenítőszerét, keserű manduláét, fogalmam sincs, miét.

A SZÁRADNI TEREGETETT FEHÉRNEMŰ

A szennyes nagy batyuin ültem, és zsebtükörből igyekeztem valahova a hátam mögé nézni, de sehogyan sem tudtam megfogni a tükörben azt, amit látni szerettem volna: hátam mögött a puszta, a félhomályban bizonytalan színű és hámló festésű falat, mintha tartanék attól, hogy feléje forduljak, minek vagy kinek a foglya itt, a szennyes ruhák között, aki időt tölt el e helyen, időzik valami miatt vagy valaminek a céljából — kétes értékű volt mindez a szememben, talán nagy, nyirkos foltok kezdtek kiverni engemet is, idomulásképpen a környezethez, a klímához?, csakhogy én itt mindössze feltételesen léteztem, ahogy okát tudom adni ennek a létezésnek, metafora, mondhatnám ki a szót, ha százszázalékosan tisztában lennék az értelmével, már olyan szempontból, hogy ami egy, az nem más, nem viszonyítható és nem fokozható, hiszen készen áll és valamihez képest mindenképpen megoldás, feloldás, befejezés, elhevertetése a teóriának, amelyet nem akarok érteni, egyszerűen jól vagy, mondjuk, kellemesen érzem magam így is (tulajdonképpen csak én tudhatom, hogy miként érzem magam), habár feszegetni lehetne, hogy valóban ezt eredményezi-e a szárnyacsapdosás, az összevissza verdesés a hűvös éjszakában, ahonnan elszabadultam, és a legfájdalmasabb, hogy idő múlt el közben, amelyről nem tudtam számot adni: most megint vissza kellene térnem ahhoz a répatetéshez, mielőtt még kiteregette volna hatalmas és árnyékos leveleit, úgyszólván egy másik, és végtére mégiscsak hamis életrajzomat kellene elmondanom, amely ugyancsak asszonyom emlékéhez fog érkezni, mintha nyilvánvalóan csalnék valahol menet közben; egyszerűen a zenés hely és a szennyes ruhanemű halmai között valami bárdolatlan tartamnak kellene meghúzódnia, egy mozzanatra egészen világosan emlékszem is, ahogy bordó színpadi függöny szétnyíló résén át egy felém háttal álló alakra látok, aki ágylepedőket hajtogat össze úgy, hogy állával minden egyes hajtásnál segíti a műveletet, gyakorlottan, Sík úr mozdulataival és cigarettaszipkával a szájában — talán csak nem színházat szándékoznak itt nyitni, mindenféle zuhanásnak és mindenféle emelkedésnek, melyre igazában nincs tanú, vagy a felejtést képtelenség lenne tanúsítani, úgyhogy folytatjuk a répatétellel, a felzendülő mocsár enyhe metánszagával, ahogy pezsegve gyöngyözik fel a víz szintje alól — lábalok itt át lovat vezetve, nem mély, mondom, az ingovány nem itt fog elnyelni, és különben

is mindig élt bennem a vágy, hogy hegy közelében éljek, de ez végeredményben mellékes, amikor nem akarok hegy közelébe eljutni, valahogy olyan eszem lett, akár a gyereknek, *nem jó helyre csöppentem*, ez nyilvánvaló, most szorulóknak csak igazán pártfogásra, és Sík úrra gondolok, és röhögök magamban: azért annak a nyomorúságnak is kellene hogy legyen valami alsó határa, úr meg minden lófasz, becéztetik magukat különféle félárnyékokkal; gondoltam, egyszer teljesen végigmegyek egy ilyen életen, végigröfölköm, akár valami hosszú belet, még félig-meddig meleget, habár erről a szennybegyűjtő kocsin fogalmam sem volt, hogy ezt kellene tennem, csak annyit tudtam, hogy amit teszek, azt nem kellene; emez, a lóval, már sokkalta megfelelőbb kép volt, ahogy meztelen lábujjaim között éreztem átpréselődni a sarat, ez sokkalta jobb volt így, mert ha csizmám van, bizonyára levetem, hogy el ne merüljön, és akkor is ugyanitt vagyok, nem válik belőlem semmi lényeges sem, mert lóra pattanni mégiscsak eléggé körülményes dolog — se nyereg, se zabla, és valahogy túl kellett volna tennem magamat az előzmények egy részén is (a pusztá föld, az idő szabad folyása, az ég tengernyi verdesése, áramlása vagy egyszerű lötykölődése), ami nehézkesebben ment, most nem arról a sarkáról fogtam az időt, megkerülve a rozsdától kilyuggatott drótkerítést, amely lejárt egészen a vízre, de ott elszakadozott, mintha sav marta volna a szálát, s a lovat magam után vonszolva átfurakodtam rajta, majd megindultam a fűbe taposott csapáson, oda, ahol a cipőmet hagytam az eresz árnyékában, s ott a ló nyakára csaptam, amely elfutott az istállója felé — ettől is egyszerűbben én lettem szabad, üres és piszkos kézzel meg lábbal álltam az árnyékban, akár a deszkapadlón ott, amikor megsejtettem a pikkelyes bőrömet, és kissé oldalra, a halántékom felé húzódnó szemeimmel jóval nagyobb szögben fogtam be a teret, mint most, kétszer meg kellett nézmem, ha annyit akartam látni, mint akkor, pedig most új rohamot szándékoztam indítani a fájás eredete után állkapcsomban: ez egy lefújt valami volt itt, miközben arra vártam, hogy az aljon kisarjadjon és elsárguljon a perje, már csak ezt tudtam összekaparni emlékezetemben, ami a múltra vonatkozott volna, hogy mérhetetlenül érkezem és érkezem valahová, amikor minden a távozás mellett szól.

Valaki a ház homályában borotvát fen az ablak kilincisére akasztott szíjon, talán hogy szétvágjon vele valamit, a csat csikorog a kilincsen, a penge lapja meg lecsap a szíj felületére, és sziszegve

szalad rajta végig, attól kell tartani, hogy megvágja az ember nyelvét, ahogy ezt kimondja, de különben idekinn semmi sem változott, mi változott volna, sohasem forgott itt fenn a hirtelen változás lehetősége, a lét vagy a pusztulás, mindig ez volt a két alapvető tétel, legfeljebb hajlott valami felé a világ, s ahogy az esővízes kút eltömődött, szinte színiültig telt hulladékkal, meg az aprójószág is kiveszett a gyepről, nyilvánvaló lett, hogy mi felé, továbbá abból is kitűnt ez, ahogyan a buffogó hangú kutya ugatott vékony, méternyi hosszú, rozsdamentes huzalra kötve, mintha máris a sintér fogta volna meg; ahhoz, hogy kezet és lábat mossak, vissza kellett mennem a vízhez, az alacsony, füves martra, ahonnan már elértem a víz színét: zavaros, barnászöld volt, nem lehetett lelátni a fenekére, bár a nap merőlegesen beletűzött, s a nádszálak ide nem vetettek árnyékot, vagyis egész susogó zöld fal állt beljebb, nem hinném, hogy mély vízben, amely valamennyit apadhatott is az utóbbi időben, a nádszálak alja arasznyi magasan szürkésfehér volt, mintha valamitől megriadva hirtelen felrántották volna a szoknyájukat, de az nem érkezett, és az egész ennyiben maradt — valójában félbemaradt itt minden, bizonyára a teremtéssel lehetett valami baj, azzal a zárkózott folyamattal, ami a befejezését kellene hogy jellemezze: minden nyitott maradt, elszállt a szélbe vagy elkorhadt, megszűnt vagy elhalt zengve, bár nem zene volt ez, hanem pusztázás, suhintás, amelynek ez az utóíze, a vér a borotváról; a martról behajoltam a víz fölé, miután térdre ereszkedtem, és ügyeltem, hogy bele ne zuhanjak, és a víztükörben világosan láttam iguánafejemet az egymástól távolra tolódott szempárral, amíg csak el nem kezdtem lemosni kezemről, majd lábamról a sarat, s utóbb, míg égnek tartott tagokkal szárítottam, már nem éreztem annyira fontosnak és nem is rémisztett oly nagyon ez az állandó változékonyságom, az lett volna elképzelésem szerint a legtisztább, ha a továbbiakban ügyet sem vetek rá, nem forgolódom sem partokon, sem martokon, és beérem azzal, ami van vagy ami nincs.

Az utolsó, amit hanyatt fekvé még fontosnak találtam hosszú történetemben, és itt esett meg velem, egy nagy és hirtelen a szélbe szakadó motorkerékpározás volt, mintha kendőből vagy felhőből bomlanék ki, egyszóval drapériák mögül, végtelenül felkavarva az út porát, mögöttem az ülésen asszonyommal, 250 köbös nehéz motorkerékpár, a hátsó kerék érezhetően irongál a porban, érkezem a fellegek közül, már a kátyúknál sem lassítok, inkább

behunyom a szemem és gázt adok, apró göröngyök röpködnek szerteszét, látom, egy madártollat is felkap a légvonat, teljesen értelmetlen út és utazás, ha nem volnék kapatos, valószínűleg visszafordulnék, vagy egyszerűen lelépve hagynám egyedül futni a járművet, futtában még derékon ragadva asszonyomat, a füves árokszélre zuhanva vele, hogy mentsem a menthetőt, s ott várnám be, hogy elüljön a por, ott várnám be az estét, mogorvára forduló égbolttal, de tintás fejemet magával ragadja a gép, sarat fröcscentve száguld át a morotván, a belém kapaszkodó két kart érzem mindössze, meg hogy a szemüveg szivacspereme nem engedi át a levegőt, teljesen befülledt a hőségben, megállt, lehetséges, hogy az egész világ megállt, ez a mozgás és vágatás, amit tapasztalok, suhanás, ez a megtévesztő, vagy ez az, amitől szabadulni szeretnék, egyelőre, afféle távolabbi kilátásaim és céljaim nincsenek is, mint aki rövid távra rendezkedett be, hogy pusztán az estét érhesse el, vagy inkább az éjszakát, hogy a csillagok állásából a valós, tulajdon évszakára következtethessen, az égbolt alig tapasztalható kimozdulásából, kilengéséből állítsa össze a még várható események sorozatát, a mindenkori érzéseiket, ezeket gyűjtve össze és adva cserébe egy majdani, várható távozásért, a sok nyitást egyetlen zárásért, s miközben utóbb hallgattam a beszélgetést, amely fojtott hangon és hosszadalmasan ment végbe ugyanabban az árnyékban, ahol most a cipőm állt, csak akkor az árnyék sokkalta tágasabbnak látszott, mindez ostobaságnak tűnt és immár teljességében felidézhetetlennek — hogy elmosódott, vagy csak egyszerűen elfolyt itt minden, szoliflukálódott, szétomlott és -morzsálódott, az egyetlen tuskót kivéve, amely az eső és a fagy marásaitól szinte gyöngyházzsírban szürkéllett, és isten bizony, még mindig várt valamire, valahol a jövőben még vitathatatlanul története volt, ezzel hivalkodott, betöltve a tér sarkát, és mint valami eszelős, reszketett a délibáb gyökerén: legyenek rajzoltak körötte, még volt benne netán élet vagy méz?

És ezt az egészet én táplálom, a reszketésre ugyanolyan remegéssel válaszolok, mintha zárt térben nagy gázon motort járatnék, hogy dübörögne körötte a föld, rázkódnának az apró göröngyök, helyet, mélyedést keresve maguknak, ahol megállapodhatna tömegük, s ettől a tehetetlenségtől hajtva én is mindinkább távolodok, innen is, meg másunnan is, ahogy tovadübörög velem a kocsi, szélesen csapva az éjszakai eső után visszamaradt tócsákat a sárga, behorpadozott, keramitkockákkal kirakott úttesten, ücsörögve az

idegen szennyes halmán, miközben fogalmam sincs arról, hogy merre járok, és csupán sejtem, hogy odakinn borongós idő lehet, talán épp kedvemre való, amelytől nem fülled meg az ember vére, és nem zibbad el a szemgolyó a fejében, ám valami felé mindenképpen tartok, és bizonyára szerencsém van, ha netán utat vesztettem volna, és még a mosoda előtt kihajítanak a kocsiból, hagynak, hadd fussak hüllőlábaimon, hacsak megjelenésemmel nem ijesztem őket halálra, s nem azok futnak el rémülten tőlem, akik sorsomat szándékozták intézni, mert meglepően nagy a termetem, amivel nem vagyok tisztában, ahogyan az erőmmel sem, mindez csupán feltételezhető, belülről lemért dolog, legalábbis átgondolt vagy megfontolt — mert milyen kapcsolatom volt nekem itt a külvilággal, azonkívül, hogy megtalpaltattam a cipőmet, pontosabban egy bőrsávot szögelhettem rá, ahol lyukas volt, egy műhelyben vagy istállóban, amelyben egy bőrfedeles konfliskocsi állt, egy valamikori „nagyvágányosé”, legalábbis ezt a magyarázatot kaptam, amikor afelől érdeklődtem, hogy kié ez a szép kocsi a gumirádlis-kerekekkel, ám a nagyvágányos nem volt sehol, csupán a porköpenye és a kalapja volt odaakasztva egy falba vert kampóra: hát ezt meg hogyhogy nem vitte szét az idő, ha a nagyvágányost szétvitte, vagy hogy nem marta ki a kampót a falból a rozsdá, mire várt, mire várhatott, mialatt én a bőr kiszabására figyeltem, de végül is továbbmehettem, mehettem volna a szélrózsa minden irányába, bár a legértelmesebb cselekedetem abban a pillanatban az lett volna, ha felpattanok a kocsi bakjára, s ostort suhogtatva úgy teszek, mintha hajszolnék valamit, a kalapot meg a porköpenyt legalább, hogy később talán, ha utolértem, magamra kapva bukjak be a célba, csapódjon neki a pofám a falnak, hogy végül is elértem valamit, ám úgy látszik, nem ez volt ittlétem célja, hanem hogy végignézzem egy Bulgáriába címzett csomag lekötését, és a csomó felett a lángra tartsam a spanyolviaszrudat, továbbá hogy felbecsüljek egy halom összevágott tűzfát, amelyre azt mondták, hogy pontosan $\frac{1}{3}$ köbméter — csak hogyan agyalhatták ki épp ezt a szokatlan mennyiséget —, de nem volt $\frac{1}{3}$ köbméter sem, az nyomban meglátszott, alapos híja volt az $\frac{1}{3}$ -nak, négy vagy öt hasáb ha volt az egész, de örültem, hogy ezt sem nekem kell összehasogatnom, és belementem inkább abba, hogy legyen $\frac{1}{3}$, valakit itt alaposan át fognak verni, ördög a bocskorukba, de ha hallgatólagosan a köröttem állók is azon a véleményen voltak, nekem meg semmi kedvem sem volt fontos-

kodni, hogy összerakjam a hasábokat, ahol a fűrészelés helyén egymáshoz illenek, nem lett volna nehéz megcsinálni azzal a göcsörtös fával, de épp engem egyen most a fene, amikor nem fogadásról volt szó, és nem is velem akarták megvetetni, vagy ki tudja, hogy nem épp velem-e, de hát hova tegyek én egy halom tűzifát, hacsak azonnal fel nem gyújtom, a láng vagy a zsarát roskadozásának látványáért, a visszamaradó hamujáért; érdekes, itt nem figyeltek fel az iguánaszememre, a szám elszíneződésétől sem kezdtek visolyogni, és egyszeriben akként is éreztem, mintha én magam találnám ki ezt az egészet, hogy ilyesmivel szórakozzak, és semmi komoly elfoglaltság után ne nézzek, fityegő, kalimpáló mondataimmal, összefüggéstelen beszédemmel tartsam magamtól távol az irántam érdeklődőket, mintha a megkövült Ulm a. d. Donau-i fejemet viselném valóban a nyakamon, s kőhangon ha szólnék valamit kongva, akár a kiszáradt vízköpbő.

— Fuimus Troes! — kiáltok fel hirtelen —, s hát hova vetődtem én váratlanul, micsoda cirkuszolás, micsoda bolondozás ez, ahogy megyek az utcákon, és nézem a feliratokat, felváltva bámulok a tenyerembe meg a falakra, hogy mikor lesz azonos a kettő, amit a tenyeremben érzek meg, amit a szememmel látok, s ezeknek a jeleknek valahol szerepelniük kell, kőbe vésvé vagy emlékmű talapzatán, habár értelme bizony nem sok van, ahogy a megfejtésük sem kecs eget semmivel sem, legfeljebb, hogy azonosulok a kővel, de hiszen már azonosultam vele, ha a szakadatlan inverzióim azonosulást jelenthetnek, amelyeket tanúsíthatna, mondjuk, Sík Doma, akit már jó ideje szem elől vesztettem, akkor láttam utójára háttal állva a kissé széthúzódtott függönyök mögött, amikor lepedőket hajtogatott, meg azután egy éjszaka vertek fel még álmomból, sokkalta később, merőben más helyen, kiráncigálva asszonyom mellől, hogy alighanem ott járt, és magával vitte az ajtókulcsot, amelyet már meg sem ismernék; továbbá a távozásomat is véges-végig ez sürgette, a távozásomat mindenhonnan, hogy ha lehetséges, más kontinensre érjek a fejemben, innen van a fegyverekhez való vonzódásom is, mintha egy szakadatlan kardsuhintás tartana, zúgna vagy reccsenne a fejemben, ez kavar benne szelet, szél fúj, tornádó, és egyszer kinnal majd kiszakítom mindezt az eleven anyagból, a hangsúly talán épp a kínokon van — megint csak vissza kellene térnem abba a hajnalba, amikor asszonyommal szemben ültem a gyertyafényben, és rágtunk valamit, olyasvalamit, mint a sajtolt bétel, csak sokkalta keményebb volt,

s végül alighanem egy robbanás szakította félbe a szavamat, pontosabban, amikor szóra nyitottam a számát, ezt szakította félbe, s akkor is bizonyára a távozásra gondoltam, ha értelme lett volna egy olyan jeggyel a tenyeremben, amelyet csupán a *rovó* kezem ismert, és a hajnal!: mintha az ég alját lepedőkkel teregették volna be, bár gyatrább világosságot adtak, mint a két leégő gyertya az elhanyagolt, konfiskált szalonban; mivel a nagyot nem tudjuk fenntartani, a kicsi lesz méltó hozzánk, a szép helyét előbb-utóbb elfoglalja a csúf, csúf tavaszba leng kiakasztva az ingem, ha hozzáérek, kibetűzhető lesz kezem nyoma, íme, kitavaszdik az időtlenség!

Beszéltünk az árvalányhajról és a pitypangról, a taraxacum sárga virágáról.

— Boldog vagy? — kérdezte tőlem asszonyom.

— Nem vagyok boldog — válaszoltam.

— Mit szorongatsz a markodban? — kérdezte.

— Semmit — mondtam.

És lemondva mindenről, vagy inkább végleg felbátorodva, felragadtam egy árkust, s vékony tollal nekiláttam átrajzolni a rajta levő térképet, csupán az utak vonalára ügyeltem, mert az utak megbízhatóan mindig ugyanazon a helyen vezettek, az utak vonulása biztosabb a folyók vonulásánál, mert kezdettől a csillagokhoz igazodik, a vizek meg csupán a két partjukhoz; amikor már eléggé előrehaladtam ebben a tevékenységemben, s a térképen ábrázolt területen alig volt olyan útvonal, amit még ne húztam volna be, azzal a bizonyossággal, mint aki már végig is ment rajta, hirtelen fel kellett kiáltanom. Nem olyan egyszerű kiáltás volt ez, vagy talán nem is én kiáltottam, ám magam is saját kiáltásomként hallottam, bár valószínűleg csak az út végén állt valaki, amerre egykor elhaladtam, s most ez hirtelen visszhangzani kezdett itt, mielőtt teljesen elfojthattam volna: nagydarab ember volt, lovon, s az utat kérdezte falu vagy valami olyan helység felé, amelyről én nem hallottam, bár az út itt valóban elágazott, ugyanúgy mint Perlek alatt, ami szintén nincs, habár ott idegenek szórítottak meg, függetlenül attól, hogy nincs, s ettől nyugatra lehet Devecser, a pihent ló is habos lesz, mire odaér, hová ér, mindössze egy embert ismerek vagy ismertem, akit Devecserinek hívtak: minden felfordult, és ezentúl már csak a halvány hasát mutatja, akár a víz felszínére vetődött döglött béka — legyintettem haragosan, s a papírra egy nagy fekete paca csöppent, olyan, mint annak a

lovas embernek a köpönyege, éppolyan alakú is, már csupán őt kellett volna belerajzolnom, meg alája a pej, fehérharisnyás lovat.

— Emlékszel, amikor mindenünket eladtuk a cigányoknak? — kérdezte párába vesző arccal asszonyom.

— Igen, készültünk valahová, és nem tudtunk volna mozogni tőle, úgy valahogy voltunk, mint „Dula i Irma”.

— Azóta már biztosan elnyűtték.

— Gyorsan nyűvik a holmijukat, akárcsak mi. Vagy túladnak rajta.

— És azután abból a pénzből éltünk.

— Hát mi a fenéből éltünk volna?

A PROBLÉMA

Megint ott álltam a térdig érő, vacogó délibámban, lassan elmerült benne a csizmám — a talaj süllyedt volna, vagy a délibáb szintje emelkedett egyre? —, és tudtam, hogy én vagyok a probléma, más nem is volt, amin a szem megakadt, és problémaként lett volna értelmezhető: az érzékek teljességgel hiányoztak innen, egyedül a forróság volt mértéken felüli, tisztességes nyáridő, és nyilvánvalóan nem ehhez illő viselet — a pokolba a csizmával, vagy legalább hideg vízzel kellene nyakon önteni, és a futás megint csak nem lenne megoldás, gyalogszerrel aligha juthat messzire az ember, ha valamiből igazán ki akar keveredni, ahogyan én is szerettem volna, ebből a tudatomból átönteni mindent egy másikba, és a másikat vinni tovább, emennek csak a héját hagyni vissza, mint amikor kemencét épít valaki, s miközben benne tartózkodik, rágyújtják: ő maga ugyan bent vész, de a füstje elszáll; hát ezen a füstön lett volna most a hangszúly, ez képezte mindenképpen annak a lényegét, amit el kellett volna érnem, bár kíváncsi voltam magam is arra, hogy miként, hogy az alkonyat adja meg majd csak a színét, vagy korábbi órában is létezik említésre méltó változat, miként a nappali hold, vagy netán közbeszól valaki, közrejátszik valami tett vagy történés, cselekmény alakul ki velem szemben, amelynek szálait már nem én tartom a kezemben, habár mindez eléggé kétséges, akárcsak valami iratok, amelyek nálam lehetnének, és ha nincsenek is nálam, rajtam követelhetnék, rajtam üthetnének, akár a búbanat, s akkor csakugyan le kellene húznom a csizmámat, hogy netán a szárában tartom, a bélés és

a bőr között, vagy hol tarthatom egyáltalán azt, amit nem tartok sehol — mondjuk, fejben tarthatnám mindnek a szövegét, a *rovó* kezemben tarthatnám azok helyett a betűk helyett, és bármikor rekonstruálni tudnám mindegyiket, még az írásukat is hibátlanul utánozva, a más-más kéztől származó aláírásokat szintén (három jobbkezes, egy összetéveszthetetlenül balkezes), és akkor hiába kerestek eddig a történelem vagy a történetem folyamán, ha mindezt magammal tudtam hozni, ki tudtam menteni, valamikori átkozott skriba, habár fogalmam sincs, miért lenne fontos az a halott szöveg, sokkalta inkább bízom a magam feljegyzéseiben, ahogy egymás mellé vetek pár szót, természetesen csak gondolatban, vagy mintha erre a szétfolyó, remegő zselére írnék: írom a délibábra, olyan betűkkel, amelyeket már csak a kezem ismer, a szemem nem hajlandó tudni semmiről sem, ez a változékony, szemben *rovó* kezemmel, amely talán örökös.

A probléma megoldása pedig, ami magam vagyok, természetesen a kezemben rejlik, vagy folytatódik, vagy csupán arról közelíthető meg a magam számára is, az íráson vagy a rovás tényén keresztül, valamerről, a levegőn át, itt megy végbe a konksribálás, szorgos pennával, kiterő csupán az állkapcsom felé létezik, a sajtós írányában, amely elejét veszi a beszédnek.

(Vége)

Ivan Tabaković: Litográfia IV., 1925